

ÖRNEK HAYATLAR

BÜYÜK HAYATLAR

BÜYÜK DÜŞÜNCELER

salıha şahin

BÜYÜK HAYATLAR BÜYÜK DÜŞÜNCELER

Yayın Yönetmeni Savaş Özdemir
Yayın Koordinatörü Tülay Öncü
Editör Cansev Ayanođlu
Kapak Tasarım Esra Burak
Kapak Resmi İbrahim Çiftçi
İç Tasarım Sefer Koçan

12. Baskı Eylül 2019
Uluslararası Seri No (ISBN) 978-975-362-389-6

TİMAŞ YAYINLARI

Adres Cağaloğlu, Alemdar Mah. Alayköşkü Cad. No:5
Fatih/İstanbul
Telefon (0212) 511 24 24
E-posta bilgi@genctimas.com

Baskı ve Cilt Sistem Matbaacılık
Sertifika No 16086
Adres Yılanlı Ayazma Sok. No:8 Davutpaşa-Topkapı / İstanbul
Tel (0212) 482 11 01

TİMAŞ YAYINLARI / 453
ÖRNEK HAYATLAR / 7
Raf: 10+ Roman Öykü

KÜLTÜR BAKANLIđI YAYINCILIK SERTİFİKA NO: 12364

© 2000 Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

Sir Isaac Newton	7
James Watt	13
Michael Faraday	19
Elias Howe.....	23
Frederich Vinslov Taylor	29
Andrew Carnegie.....	34
John Vanamarker.....	41
Sirus H. Kurtis.....	46
King Camp Gilette	52
Georgia Wastinghod.....	55
Şarl Seabrok	60
Georgia Francis Jhonson.....	64
Thomas Alva Edison.....	68
Sir Swiz Smith.....	72
Joseph Fels.....	76

Luther Burbank.....	79
Henry Ford.....	83
Albert Einstein.....	89
Piri Reis.....	97
Louis Pasteur.....	108
Alfred Nobel.....	116
Mohandas Karamchand Gandhi.....	126
Ali Kuşçu.....	139
Johann Wolfgang Von Goethe.....	148
Jacques Yves Cousteau.....	162

SIR ISAAC NEWTON

1642 - 1727

*Eğer bütün bilim insanlarını bir sıraya dizmek gerekseydi, şüphesiz ki Isaac Newton da ön saf-
larda yer alırdı.*

Newton, yıldızların esrarını ilk keşfeden olduğu gibi, çekim kuvvetini bulan da odur.

Pek çok insan basit şeylerle uğraşırken o, göklerin olağanüstü güzelliklerini seyre koyulup düşünerek onların esrarını çözmek için kafa yoruyordu. Dünyanın bu muhteşem atlas örtüsü ve üzerinde bulunan güzellikleri (güneş, ay, yıldızlar,...) onda derin hayranlık uyandırıyor ve Yaradan'ın büyüklüğüne hükmediyordu.

Newton'un, "The Principia (Doğanın Sırları)" ismini verdiği kitabı insanoğlunun ortaya çıkardığı en güzel eserlerden birisidir.

1642 yılında İngiltere'de küçük bir köy olan Woodsthorpe'de dünyaya gelen Isaac, doğumundan birkaç ay sonra babasını kaybetti. Onu, güç şartlarda binbir yoksulluk içerisinde annesi büyüttü.

Küçük Isaac pek parlak bir öğrenci değildi. Derslerden ziyade makineler ilgisini çekiyordu. Onları yakından inceler ve kendisi de yapabilmek için çaba sarfederdi. Hatta öyle ki daha henüz öğrenci iken yel değirmenini model alarak yeni tarzda bir araba yapmıştı.

Newton'un bir diğer eğlencesi de uçurtma yapmaktı. Büyük uçurtmalar yaparak bunlara fenerler takar ve

geceleeri gökyüzünde uçururdu. Halk bunları seyrederek “yıldızlar dolaşıyor” derdi. Onların, bu hayretlerini görür, sözlerini ise zevkle dinlerdi.

Henüz on iki yaşında bulunan küçük Isaac yıldızlarla ilgilenmeye başlamıştı. Hava karardığında saatlerce gökyüzünü seyrediyordu. Onun aldığı şekil, yıldızların parıltısı, çokluğu Newton’u âdeta büyülüyordu. O esrarlı yıldızların her gece aynı yerde duruşundan, birbirlerine çarpıp karışmamalarından onları idare eden bir kudretin varlığına ve bu kudretin yarattığı bir kuvvetin bulunduğuna hükmetmişti. Aksi takdirde bu kadar intizam, bu kadar mükemmellik ve ihtişam olmazdı. Verdiği bu hükümden sonra Newton artık gece yıldızlarını idare eden kuvveti aradı ve buldu.

Annesi onu pek çok işe vermişti. Ne var ki; o bu işlerin hiç birinde duramıyor, kafasını hep yıldızlara takıyordu. Öyle ki, koyunlara çobanlık ederken bile yıldızlarını düşünüyor, göklerdeki ahenk ve intizamın sebeplerini arıyordu.

Sonunda annesi onu tekrar okula verdi. 18 yaşında iken Cambridge Üniversitesi’nin bir bölümüne kayıt oldu. Bu tarihten dokuz sene sonra Newton Üniversite’nin profesörleri ayarında idi.

Henüz yirmi dört yaşında iken ışık olaylarını incelemeye başlamıştır. Güneş ışığının birçok ışınların birleşiminden meydana geldiğini keşfetmişti. Bundan kısa bir süre sonra da yansıma dürbününü icat etti. Bu ilk dürbün halen Royal Society kütüphanesindedir. İmal tarihi 1671’dir.

O zamana kadar ilim heyeti pek ilkel yöntemlerle çalışıyorlardı ve yaptıkları dürbünlerde son derece basitti. Newton'un yaptığı dürbün ise tam altı arşın uzunluğundaydı. Diğerlerine oranla son derece gelişmişti. Onun yaşadığı devirlerde, bir gün insanların gökyüzünü seyredip inceleyebilmek için tonlarca ağırlıkta dürbünler yapabileceğini kimse aklına getiremezdi elbette.

Ünlü İtalyan gökbilimci Galileo Galilei Newton'un doğumundan bir sene önce ölmüştü. Ondan 42 sene önce de yine İtalyan olan filozof Giordano Bruno dünyanın güneş etrafında döndüğünü iddia ettiği için Roma'da diri diri yakılmıştı. İşte o zamanki batı dünyasında ilme ve bilim insanlarına karşı böyle bir katı tutum vardı.

Ne var ki, Newton bilimsel tartışmaların serbest olduğu İngiltere'de dünyaya gelmişti. İlimle uğraşmanın çok tehlikeli olduğu bu devirde Avrupa'nın bir başka ülkesinde dünyaya gelseydi kellesinin gitmesi işten bile değildi. Ancak o devirlerdeki bu taassuptan katı tutumdan Newton'da tam anlamıyla kurtulamamıştı. Kamuoyu kendisini takibe almıştı. Bir kısmı kendisine deli damgasını vururken, diğer bir kısmı da dinsiz suçlamasını yapıyorlardı.

Newton yirmi dört yaşına gelmişti. Bir gün evlerinin bahçesinde bulunan bir ağacın altında oturmuş düşünüyordu. O anda bir elma yere düştü. Düşüncesi derhal bu olaya kaydı. Kendi kendine "Bunun ağaçtan yere düşmesinin muhakkak bir sebebi olmalı. Ben bu sebebin ne olduğunu bulmalıyım." diye mırıldandı.

O günden sonra Newton hep bu meseleyi düşünmeye başladı. Kafasına çeşitli sorular geliyor, bunların cevabını bulmak için uğraşıyordu.

1– Elma neden ağaçta kalmayarak yere düşmüştü?

2– Onu aşağıya çeken kuvvet nedir?

3– Acaba yeryüzünden iki kat daha büyük bir kürede elmanın ağırlığının oranı ne olurdu?

4– Eğer elma güneş ile yeryüzü arasında kalsaydı ne olurdu?

Bu soruların ardı arkası gelmiyordu. Newton, matematik bilgisini de bu ve benzeri soruların cevabını bulmak için seferber etti. Bunların cevabını bulabilmek için tam yirmi yılını harcadı. Uzun yıllar boyunca, aşk ve şevkle geçen yoğun bir çalışma temposundan sonra kafasını yıllardır meşgul eden soruların cevaplarını bulmuştu. Azim ve gayret üstün gelmiş ve nihayetinde çekim kuvvetlerini ve bunlar arasındaki dengeyi keşfetmişti. Bu keşifi ona, çocukluğundan beri zihnini işgal eden göklerin ahengini, sırlarını bulma yolunu açtı.

Newton, dünyada bilim alanındaki bilgilerde bir inkılâp meydana getiren “Hikmeti Tabiiye” isimindeki ölmez eserini yayınladığı zaman (1687) kırk beş yaşındaydı.

Yere düşen bir elmanın toprağa doğru hareket ettiği gibi toprağın da elmaya doğru hareket ettiğini, yeryüzünün güneşi çektiği gibi güneşin de yeryüzünü çektiğini, özet olarak her parçanın bir başka parçayı kendine çektiğini böylelikle ispat etti. Ağırlık denilen şeyin de sabit olmadığı görüldü. Nitekim dünyada 5 kg. gelen bir nesne güneşte belki de 15 kg. gelebilirdi.

Newton keşiflerini hiçbir zaman gizli tutmaz, bunları dostlarıyla paylaşırdı. Kamuoyuna malederek bunları insanlığın faydasına sunardı. Kafasını aydınlatan ışığın, tüm insanlığı da aydınlatmasını isterdi.

Isaac Newton tam yirmi yılını vererek “Işığın Hayatı” isminde bir eser meydana getirmişti. Ona bütün ilmini aktarmıştı. Bir gün çalışma odasında uyuyan kedisi, onun odada bulunmadığı bir sırada masanın üzerinde yanmakta olan mumu devirerek o muazzam eserin tamamen yanıp kül olmasına sebep olmuştu. Senelerin emeğinin bir anda kül olduğunu görünce kedisine dönerek:

“Bahtı kara, biliyorum ki sen sebep olduğun kötülüğün büyüklüğünü takdir etmekten acizsin!” dediğini söylerler. İşte kıymetli bir eseri böylece kazaya kurban gitmişti.

Son yıllarda siyasete atıldı. Milletvekili seçildi (1688). Bu yıllarda bilimsel çalışmalardan uzaklaştı. Daha sonraları darphane müdürü oldu. Bu sıralarda din, tarih ve kronoloji çalışmaları da yaptı. Kraliçe Anna kendisine şövalye rütbesi verdi. “Royal Society” üyeleğine seçildi. Daha sonra bu derneğin başkanlığını yaptı.

Newton 1727 yılında 85 yaşında Londra’da öldü. Naaşı Westminster’de defnedildi.

Newton öldüğünde fazla servet bırakmamıştı ama tüm dünyaya yayılan haklı bir şöhreti bırakmıştı. Şüphe yok ki bu şöhreti onun adını sonsuza dek yaşatacaktır.

Newton şöhret olmasına rağmen son derece mütevazî bir insandı. Asla başkalarına karşı gururlanmazdı. İnsanları çok sever ve yardımlarına koşardı. Açık yürekli ve neşeli bir insandı.

Vefatından kısa bir süre önce sarfettiği şu sözleri doğrusu pek anlamlı ve düşündürücüdür.

“Dünyanın beni nasıl gördüğünü bilemem. Fakat ben kendimi bir deniz sahilinde ele geçirdiği midye kabuklarını seyreden bir adama benzetirim. Bilmediğim şeyler okyanuslar kadar sonsuz, bildiklerim ise deniz kenarında midye seyreden bir adamınki kadar sınırlıdır.”

İşte hakiki bir bilim insanının alçak gönüllülüğü... Ömrünün her dakikasını ilim yolunda harcamış, pek çok bilimsel gerçeğe ulaşmış ve buna rağmen, sırlarla dolu kainatın içerisinde bildiklerinin, bilmedikleri yanında zerre olduğu şuurunda olan insan.

Dünyayı aydınlatan kandillerden birisi de Newton'un buluşları ve düşünceleridir.

JAMES WATT

1736 – 1819

James Watt 1736 yılında İskoçya'da dünyaya gelmiştir. İngiliz olan Watt, buhar makinesinin mucididir.

Bu tarihte dünyada henüz fabrikalar, demiryolları, trenler, vapurlar, makineler, birleşmiş posta idareleri, serbest ticaret ve özel okullar yoktu.

Küçük James açık göz ve zeki bir çocuktur. Okula çok kısa bir süre gitmişti. Annesi onunla bizzat ilgilenerek okutturdu. Okumaya son derece meraklı olan Watt henüz on beş yaşında iken "Felsefenin Unsurları" adlı eseri iki kez okumuştur.

James'in hem dedesi, hem de babası oyuncakçı idiler. Dükkâna giderek oyuncakları incelerdi. Oyuncak makineler yapmaktan, ciddî kitapları okumaktan, açık havada, kırlarda ve ormanlarda gezip dolaşmaktan büyük zevk alırdı. Bu arada derin düşüncelere dalardı.

Watt, deney yapmayı çok severdi. Bir gün, teyzesinin evinde mutfakta oynarken ocakta, çaydanlık içerisinde kaynamakta olan suyun oluşturduğu buharın tazyikiyle sıçrayan kapağın bu hareketi dikkatini çekmişti. James bu sırrı anlayabilmek için merakla çaydanlığa bakıyordu. Sürekli çaydanlıkla meşgul olarak deneyler yapmaya başladı. Teyzesi onun bu hareketlerine bir anlam veremiyor, böyle boş şeylerle vaktini zıyan ettiğini düşünüyordu.